PROTECŢIA SPECIALĂ A COPIILOR – VICTIME ALE CONFLICTELOR ARMATE CONTEMPORANE

Carina BURCOVSCHI

CZU: 341.33-053.2:327.56 bostancarina@gmail.com

Le but de ce mémoire est centré sur une recherche scientifique approfondie de l'institution de la protection spéciale des enfants dans les conflits armés contemporains du point de vue de la doctrine tout comme de la manifestation pratique de ce phénomène. Aussi ce mémoire représente une approche ample de l'un des principaux problèmes auxquels sont confrontés les enfants à l'époque contemporaine. Ce problème concerne largement l'impact direct et indirect des conflits armés sur les enfants.

Problema copiilor afectaţi de conflictele armate, a fost una accentuată încă din cele mai vechi timpuri. Astfel, încă pe atunci, copiii şi adolescenţii au fost victime şi martori ai confruntărilor provocate de războaie. Acest fenomen se perpetuează din Antichitate şi Evul Mediu, până în epoca noastră. În perioada contemporană, puţine situaţii există care plasează oamenii într-un risc mai mare decât cel al conflictelor armate, fie acestea internaţionale sau fără natură internaţională. Aceste conflicte încalcă grav drepturile omului şi distrug ţesutul economic, dar şi social de care depind fiinţele umane, provocând daune ireparabile, inclusiv moartea milioanelor de oameni, atât a combatanţilor cât şi civililor. Printre aceşti oameni, copiii nu fac o excepţie. Ba din contra, din cauza vulnerabilităţii lor, copiii sunt supuşi unui risc sporit şi disproporţionat, fiind recrutaţi şi folosiţi ca soldaţi, mutilaţi şi ucişi, răpiţi, supuşi violenţelor sexuale, atacurilor asupra şcolilor sau a spitalelor.

Aceste acţiuni, îndreptate împotriva copiilor, devin cu adevărat îngrijorătoare, deoarece putem exemplifica situaţia gravă actuală la nivel mondial, şi anume, faptul că aproximativ 142 milioane de copii trăiesc în zone de conflict intens, având în vedere amploarea conflictului şi gravitatea violenţei la care sunt expuşi. Aproape 90% dintre copiii din Yemen, 70% dintre copiii din Siria şi 60% dintre copiii din Somalia trăiau în 2017 în imediata apropiere a zonelor de desfăşurare a conflictelor intense [1, p. 9]. Dacă ne referim la copiii din Yemen, putem spune că aceştia se confruntă cu cea mai gravă criză umanitară din întreaga lume, aproximativ 11,3 milioane de copii din întreaga ţară se confruntă cu nesiguranţa hranei, incluzând 8,4 milioane care suferă de foame extremă [2].

Protecţia juridică a copiilor afectaţi de ostilităţi este oferită de normele pertinente ale dreptului internaţional umanitar responsabile de protecţia victimelor conflictelor armate, care sunt incluse în cele patru Convenţii de la Geneva din 1949, şi anume: Convenţia I pentru îmbunătăţirea sorţii răniţilor şi bolnavilor din forţele armate în campanie, Convenţia II pentru îmbunătăţirea sorţii răniţilor, bolnavilor

şi naufragiaţilor din forţele armate pe mare, Convenţia III cu privire la tratamentul prizonierilor de război, şi Convenţia IV referitoare la protecţia persoanelor civile în timp de război, totodată şi Protocoalele adiţionale I şi II la Convenţiile de la Geneva din 1977.

De asemenea, această protecţie a fost instituită de dreptul internaţional al drepturilor omului, prin Convenţia cu privire la drepturile copilului din 1989 şi Protocolul facultativ la Convenţia cu privire la drepturile copilului privind implicarea copiilor în conflictele armate din 2000.

Aceste acte normative au fost create ca urmare a evenimentelor tragice de după cel de-al Doilea Război Mondial, de pe urma cărora şi copiii au avut de suferit. Prin urmare, organismele internaţionale au întărit convingerea că protecţia copiilor trebuie consolidată în următoarele aspecte principale:

a) contra abuzurilor puterii de ocupaţie;
b) împotriva utilizării lor în conflictele armate;
c) a relaţiilor dintre copii şi partea în puterea căreia se află [3, p. 292].

Într-adevăr, ceea ce ţine de utilizarea copiilor în conflictele armate, menţionăm faptul că la ora actuală, se atestă o creştere a numărului de cazuri de utilizare a copiilor în conflictele armate.

Realitatea cruntă şi tragică, cu care se confruntă milioane de copii din întreaga lume, demonstrează faptul că atât fetele cât şi băieţii sunt recrutaţi fie ca să participe direct la ostilităţi, în calitate de soldaţi, fie ca paznici, spioni, mesageri bucătari sau sclavi sexuali [4].

Cert este faptul că indiferent de modul de recrutare şi de rolul care li se atribuie, participarea copiilor la conflictul armat are implicaţii serioase şi de lungă durată pentru starea lor psihică şi emoţională.

Există diverşi factori care contribuie la recrutarea copiilor. În timp ce unii copii caută în mod activ să se implice în grupuri armate sau forţe armate, alţii sunt răpiţi cu brutalitate şi forţaţi să servească ca soldaţi sau să îndeplinească alte sarcini.

În multe ţări aflate în război, condiţiile sociale predominante – violenţa pe stradă, sărăcia extremă, absenţa structurilor de sprijin – cresc probabilitatea ca copiii să fie recrutaţi în forţele armate sau grupuri armate. De asemenea, copiii care sunt fără părinţi, ca urmare a morţii acestora sau a strămutării, sunt mai vulnerabili decât cei care locuiesc cu familiile lor şi prezintă un risc mai mare de recrutare. Despărţiţi de un mediu familial, copiii sunt adesea plini de incertitudine cu privire la viitorul lor, la fel aceştia pot deveni copleşiţi de răzbunare sau ură. În aceste circumstanţe, alăturarea la forţele armate sau în cadrul grupurilor armate poate fi o modalitate de a dobândi un fel de protecţie şi statut social, însă poate fi şi singurul mijloc de supravieţuire [5, p. 3].

Un exemplu elocvent în care se atestă o recrutare în masă a copiilor în zilele noastre, este Armata de rezistenţă a Domnului („LRA”) care operează în Uganda, Sudanul de Sud, Republica Centrafricană şi Republica Democrată Congo din 1987, cu o mare majoritate a forţei sale de luptă compusă din copii răpiţi sau recrutaţi. Această grupa-

re rebelă a răpit, torturat, violat şi forţat aproximativ 66.000 de copii să lupte pentru ideologia sa.

Având în vedere pericolul major la care sunt supuşi copiii recrutaţi în forţele armate, Statutul Curţii Penale Internaţionale, în lista crimelor de război enumeră şi fapta de recrutare sau înrolare a copiilor sub vârsta de 15 ani sau folosirea acestora pentru a participa activ la ostilităţi, atât în conflictele armate internaţionale, cât şi în cele fără natură internaţională.

Prin urmare, o mare problemă întâlnim atunci când ne referim la vârsta permisă de recrutare a copiilor în forţele armate. Astfel, considerăm că această problemă este una contradictorie. În primul rând, dreptul de la Geneva reglementează faptul că copiii sub vârsta de 15 ani nu pot fi recrutaţi în forţele armate, dar, în acelaşi timp, Statutul de la Roma al Curţii Penale Internaţionale îşi declină competenţa în a judeca crimele săvârşite de persoanele sub 18 ani.

Din considerentele menţionate *supra*, cu titlu *de lege ferendă,* estimăm necesar de a atribui Curţii competenţa de a judeca crimele săvârşite de persoanele de peste 15 ani. Deoarece copiii, odată fiind antrenaţi în ostilităţi, pot comite atrocităţi în egală măsură ca şi adulţii, spre exemplu recentul masacru din Burkina Faso, executat în mare parte de copii şi soldat cu peste 130 de morţi. Astfel considerăm paradoxal faptul că pe de o parte participarea directă a copiilor de peste 15 ani este permisă de dreptul de la Geneva, însă crimele lor nu sunt sancţionate de către un tribunal internaţional.

În urma celor expuse, pe lângă mecanismele de protecţie a copiilor, elaborate de către organismele internaţionale, venim cu următoarele recomandări în acest scop:

- instituirea unei modalităţi de convingere a statelor să ratifice şi să pună în aplicare Protocolul Facultativ la Convenţia privind drepturile copilului cu privire la implicarea copiilor în conflictul armat şi să adopte cu prioritate Principiile de la Paris;
- adoptarea anumitor politici eficiente de combatere a fenomenului recrutării copiilor în forţele armate, care ar trebui să se adreseze nu doar guvernelor, dar şi actorilor nestatali;
- elaborarea măsurilor eficiente generale a eforturilor de instaurare a păcii şi a reconstrucţiei postconflictuale;
- dezarmarea, anume statele ar trebui să depună toată diligenţa în scopul de a restricţiona circulaţia armelor mici şi a altor arme din zona de conflict la care uşor ar putea să aibă acces şi copiii;
- sporirea gradului de informare a copiilor, dar şi adulţilor privind impactul negativ al conflictelor armate, dar totodată şi consecinţele grave pe care le-ar putea avea acestea asupra generaţiilor viitoare;
- adoptarea unei strategii de convingere a statelor de a accepta competenţa Comisiei internaţionale de stabilire a faptelor;
- cooperarea mai strânsă a organizaţiilor umanitare şi a celor interguvernamentale;

– elaborarea în rândul guvernelor statelor a unor planuri de acţiune ce vizează direct protecţia în teritoriu a copiilor care sunt afectaţi de conflictele armate.

Aceste recomandări ar putea ajuta organizaţiile relevante să reînnoiască şi să îmbunătăţească metodele de protecţie a copiilor afectaţi de ostilităţi.

Referinţe:

1. Save the Children. *Opriţi Războiul Împotriva Copiilor*. Protecţia copiilor din sec. XXI, România: Salvaţi Copiii, 2019. *Online*: https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/b2/b21d5f00-4616-4279-8e45-7a686d74e6a2.pdf *;*
2. UNOCHA (2019), Global Humanitarian Overview, OCHA: 2019, Online: https://www.unocha.org/sites/unocha/files/GHO2019.pdf;
3. PURDĂ, Nicolae. *Drept internaţional umanitar.* Bucureşti: Lumina Lex, 2004.
4. Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict, The Tragedy of Children Recruited and Used in Armed Conflict Must Stop – UN International Year for the Elimination of Child Labour, 2021. Online: https://childrenandarmedconflict.un.org/2021/11/the-tragedy-of-children-recruited-and-used-in-armed-conflict-must-stop-un-international-year-for-the-elimination-of-child-labour/;
5. International Committee of the Red Cross. Child Soldiers and other Children Associated with Armed Forces and Armed Groups. August 2012. *Online:* https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc-002-0824.pdf.

Recomandat
***Olga DORUL**, dr., conf. univ.*